

Az alakzatok

A szöveget úgy alakítjuk, hogy a kommunikáció céljainak minél jobban megfeleljen, ezért születtek meg az alakzatok. Ezek kötődhetnek: hangsorhoz, szóalakhoz, mondathoz vagy szöveghez.

Az alakzatokat már az ókori retorikában is tanították, mint a szónoki beszéd legfontosabb hatást keltő eszközeit.

Az erősítés, nagyítás, túlzás, ill. kicsinyítés eszközei az alakzatok.

A, Erősítés fajtái:

I. **alaki** – a szó hangalakjának ismétlésében, vagy továbbképzésében nyilvánul meg. A szóismétlés néhány gyakoribb formája:

1. egyszerű ismétlés: „Jó napot, jó napot 12 kőműves” (szó, mondat)

refrén

2. a szavak kötőszóval való megismétlése: itt meg itt, újra meg újra, nap nap után

3. tőismétlés: figura etimológica

várva vár, folyton folyvást

4. ismétlés összetétel útján:

búbánat, fűt-fát ígér, ízzé-porrá zúz, ideig-óraig

- II. tartalmi erősítés:** a szavak nem alakjukkal, hanem jelentésükkel fejeznek ki erősítést: rengeteg erdő, kitűnő eredmény, meseszép, szörnyű csúnya, stb.

Fajtái:

- 1. szóhalmozás:** rokonértelmű szavak felsorolása, hogy több oldalról világítsa meg a mondánivalót:
„Szép magyar leventék, aranyos vitézek”
- 2. fokozás:** az egymás után következő szavak érzelmileg, értelmileg többet mondanak
„Mert szeretem, hően szeretem, imádom
Gyalázatában is nemzetemet”
- 3. ellentét:** ellentétes jelentésű szavakat állít egymással szembe, hogy mondánivalóját jobban kiemelje
„Inkább ma száraz barna kenyeret,
Mint holnap lágy fehér cipót, apám.”(Petőfi)
sajátos formái: a, paradoxon: látszólagos vagy álellentét
„nem lelé honját a hazában”
b, oxymoron:
gazdag szegény
- 4. felsorolás:** úgy nyomatékosít egy fogalmat, hogy felsorolja a jellemzőit, tulajdonságait.
„Az emberöltő kel, zajg, bomol,
Küzd, hömpölyög, él s éltet szüntelen.”(Arany)

5. **részletezés:** részletezi, sok oldalról bemutatja, szemlélteti a mondanivalóját
„Tavaszdik, lágy az idő,
Kihajt a fű, kövéren nő.”(Arany)

B, Nagyítás, túlzás: a tartalmi erősítés egyik fajtája,
felhevült lelkiállapot kifejezője

már nem elég a valódi mérték, hanem
felnagyítjuk, túlozzuk, sokszor akár a
lehetetlenig:

keveset ér= nem ér 1 fabatkát sem

társalgási stílus

népköltészet

1. Látomás: vízió, a túlzással rokon
nagy méretű, láncszerűen kapcsolódó
képekben idézi fel a múlt eseményeit, vagy
bemutatja, elképzelteti a jövőt.
2. Nyílt gúny: a túlzással rokon, a komikus és a szatirikus
művek jellegzetes eszköze
az ellenszenves vonásokat, a hibát erősen,
néha
a képtelenségig túlozva mutatja be.
3. Irónia: úgy tesz nevetségessé, hogy az ellenkezőjét
mondja annak, amit érez, látszólag magasztal

C, Kicsinyítés: lélektani okai vannak

a nagyítás ellentéte

a valóságosnál kevesebbet mondunk:

Csak 1 percig maradj még.

Az eufemizmus ide tartozik.